

ZMEŇ SPOLOČNOSŤ – VYBUDUJ EKODEDINU

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EKODEDINY

Ruch veľkomesta, neustále zvyšujúce sa nároky na jednotlivca, znečistené ovzdušie, geneticky modifikované potraviny a mnoho ďalších faktorov modernej doby privedlo veľa ľudí k otázke, či je možné v takomto svete dlhodobo fungovať. Preto sa čoraz viac ľudí počas voľných dní utieka na vidiek, kde si môžu vychutnať čerstvý vzduch, ovocie od domácich pestovateľov, či krásu prírody.

Pre ľudí žijúcich na dedinách je práve táto túžba obyvateľov miest

po úteku do pokojnejšieho a s prírodou spojeného prostredia príležitosťou, ako nájsť priestor pre svoje vlastné uplatnenie, pre rozvoj ekonomiky v ich spoločenstvách a v konečnom dôsledku je to príležitosťou pre rozvoj celých dedín a regiónov, ktoré sú obklopené prírodou.

Potrebným krokom k uchopeniu takejto príležitosti je vytvorenie prostredia, ktoré bude pre ľudí unikajúcich z hlučného, prašného a nepokojného mestského života. Jednoducho vytvorenie prostredia ekologicky priateľského, lákavého a príťažlivého – ekodedín.

Ekodediny môžu byť tradičné, teda typické dedinky, kde ľudia odpradávaňa žili takýmto spôsobom alebo novo vytvorené, kedy vidiecke usadlosti osídľujú prístahovalci, najmä z miest, ktorých uponáhľanosť dnešnej doby unavila. Ekodedina je vidiecke spoločenstvo, kde sa ľudia usilujú o tradičný spôsob života, aký poznali naši predkovia. Žijú v harmónii s prírodou, využívajú zdroje, ktoré sa nachádzajú v ich okolí a snažia sa správať tak, aby ich činnosť nemala negatívny dopad na životné prostredie. Inými slovami, obyvatelia ekodedín spoločne usilujú o zvrátenie nepriaznivých vplyvov činnosti človeka na našu planétu, ktoré sú zapríčinené nešetrným zaobchádzaním s prírodnými zdrojmi.

OSN vo svojej správe Global Environment Outlook 2000 došla k záveru, že nie je možné naďalej ignorovať potrebu zmeny spôsobu života a prístupu k prírode a jej zdrojom nakoľko momentálny stav je neudržateľný. Viacerí vedci varujú, že pokiaľ náš druh má prežiť, ľudstvo sa musí naučiť žiť trvalo udržateľným spôsobom. Práve ekodediny predstavujú príklad dobrej praxe, efektívny a zároveň aj dostupný spôsob ako bojovať proti znehodnocovaniu životného prostredia.

transitsocialinnovation.eu

ZÁKLADNÉ PREDPOKLADY VYTVORENIA EKODEDÍN

Vytvorenie ekodedín vychádza z niekoľkých základných zásad, ktoré by sa spoločenstvo malo snažiť naplniť, aby vytvorilo prostredia priaznivé a lákavé pre návštevníkov, ktorí hľadajú krátkodobý alebo dlhší únik z rušného sveta miest. Zároveň sú to zásady, ktoré majú svoje ekonomické opodstatnenie, pretože prinášajú rozvoj lokálnej ekonomiky v danom spoločenstve, vytvárajú zdroje pre ďalší

rozvoj a zvyšovanie atraktívnosti a udržateľnosti ekodedín. V neposlednom rade sú to zásady, ktoré vytvárajú súlad spoločensva s okolitou prírodou ako základný princíp dlhodobej udržateľnosti života a rozvoja spoločensva.

Vnímaj svoje okolie ako príležitosť pre rozvoj

Mnoho ľudí, najmä v odľahlejších regiónoch, na konci dolín, v horách a mimo hlavných komunikácií často vníma svoje okolie ako zabudnutý kraj, ktorý nie je ničím zaujímavý, neposkytuje príležitosť pre rozvoj a nemá žiadnu perspektívu. Skutočným nešťastím však je práve to, ak podľahneme také-muto videniu svojho regiónu.

V každom kúte sa dá nájsť niečo zaujímavé, niečo, čo inde nemajú a mať nemôžu. A tým aj niečo, čo iní budú chcieť vidieť, zažiť alebo okúsiť, ak im dáme o tom vedieť. Dokonca už len to, že niečo je „na konci sveta“ alebo v „Bohom zabudnutom kúte“ je pre mnohých ľudí žijúcich v rušných mestách zaujímavé a lákavé.

Pozerať sa okolo seba, hľadať vo svojom okolí zaujímavosti, príležitosti a potom ich ponúkni ostatným. To, na čo sa ty dívaš každý deň, niekto nikdy nevidel a ak sa o tom dozvie, bude sa chcieť prísť na to pozrieť!

Využi prírodné a historické zaujímavosti svojho okolia ako lákadlo pre turistov, ktorí môžu tvoriť významný impulz pre rozvoj

Prírodné zaujímavosti, historické pamiatky, historické udalosti spojené s danou lokalitou – to všetko sú potenciálne príležitosti pre rozvoj komunity. Nemusí to byť vždy dlhá jaskyňa, veľký hrad alebo rozprávkový kaštieľ. Stačí napríklad dlhá dolina vhodná na cykloturistiku, riečka či jazierko s rybami, les v ktorom rastú huby, lúka so zaujímavými kvetmi alebo miesto, kde rastú bylinky vo svojej prírodnej forme, údolie, kde žil zbojník, kopec s pekným výhľadom, zaujímavá sfarbená skala.

Zozbieraj vo svojom okolí zopár takýchto zaujímavostí, zlož ich vedľa seba tak, aby boli pre turistov lákavé a aby im zaplnili aspoň jednoduchý program. Spoj sa s okolitými spoločensvami, vytvorte spojením svojich zaujímavostí program na niekoľko dní a ste na ceste k úspechu!

Stačí nájsť cestu, ako to čo poznáte ponúknuť návštevníkom z iných oblastí, vzdialenejších miest či regiónov. Keď sa o tom dozvedia, určite prídu. Nie vždy plné autobusy, ale každý jeden turista prináša so sebou peniaze, ktoré vo vašom regióne utratí a tým prispieje k rozvoju vašej lokálnej ekonomiky. A ak odíde spokojný, bude o tom doma rozprávať a pritiahne k vám ďalších turistov.

Ak chceš, aby k vám prichádzali turisti, ktorí prinesú nové zdroje pre rozvoj vášho regiónu, musíš im vytvoriť priestor pre oddych a pobyt

Pre rozvoj vášho spoločensva sú najlepšou takí turisti, ktorí sa zdržia viac dní. Viacdňové zotrvanie v regióne prináša pre rozvoj regiónu viac finančných zdrojov.

Pre udržanie si turistov na dlhší čas však nepostačuje len atraktívna ponuka zaujímavostí a možnosti na naplnenie voľného času. Turisti sa potrebujú aj ubytovať a stravovať. To je práve najväčšia ekonomická príležitosť pre rozvoj lokálnej ekonomiky!

Neznamená to však, že bez hotelov a kúpeľných komplexov je rozvoj ekoturistiky nemožný. Práve naopak. Veľká časť turistov uprednostňuje ubytovanie v jednoduchých podmienkach, čo najbližšie skutočnému miestnemu spôsobu života. Stačí im prenájom jednoducho zariadenej izby v lokálnom štýle, chata či v mnohých prípadoch len miesto na stan.

Takéto možnosti ubytovania môže v každom spoločensve ponúknuť takmer každý. Stačí len chuť uchopiť ponúknutú príležitosť. A ak ubytovaným turistom ponúknete niečo navyše – napríklad možnosť vyrobiť si vlastný syr, ochutnať rodinnú špecialitu alebo ich osobne prevediete po najkraj-

ších kútoch okolia – získate tým vlastnú konkurenčnú výhodu oproti ostatným poskytovateľom ubytovania.

Každý región má svoju špecifickú kuchyňu, ktorá môže byť lákavá a zaujímavá pre turistov prichádzajúcich z iných oblastí

Tak ako sú atraktívne prírodné a historické zaujímavosti, lákavé sú aj miestne špeciality a špecifiká miestnej kuchyne. Kým niektorí turisti hľadajú zážitky spojené s fyzickým zaťažením, ako je pešia turistika či cykloturistika a iných zaujímajú historické pamiatky, tak existuje aj časť turistov, pre ktorých je najväčším pôžitkom ochutnať zaujímavé jedlá, nápoje a pochutiny.

Každý región, každá dedina a takmer každá rodina sa môže takými špecialitami pochváliť. Tak

prečo ich neponúknuť aj ľuďom, ktorí sú pripravení za takouto ponukou pricestovať. Nezabúdajte, že to čo je možno na vašom stole často a pokladáte to za bežné, je pre iných zaujímavé a atraktívne.

Len musíte dať o svojej ponuke svetu vedieť. Spojte svoje sily a zorganizujte kulinársky festival, na ktorom ponúknete to najlepšie a najzaujímavejšie zo svojej kuchyne. Dajte iným šancu spoznať špecifiká vašej kuchyne. A urobte z niečoho, čo pokladáte za bežné, lákadlo, ktoré vám prinesie finančné zdroje pre váš rozvoj.

www.pexels.com

Snaž sa svoje energetické potreby pokrývať s maximálnym využitím lokálnych a ekologicky priaznivých zdrojov

Nielen len kvôli turistom, ale aj kvôli sebe samým by sme vždy mali myslieť na udržateľnosť života vo svojom spoločenstve. Potreba energie sa stala jednou z našich hlavných životných potrieb. Ale aj tú vieme pokrývať s ohľadom na prírodu, svoje okolie.

A nie len to. Myslíme na to, že naše okolie nám poskytuje príležitosť, ako pre pokrytie svojich životných potrieb môžeme účelne využiť miestne zdroje. Prečo kúriť uhlím, ak je to neekologické a navyše v okolí nie je žiadna uhoľná baňa? Ale všade svieti slnko, okolie poskytuje neustále sa obnovujúce zdroje biomasy. Tak prečo to nevyužiť? Je to lacnejšie, priaznivé k životnému prostrediu a navyše aj dlhodobo udržateľné.

Nikto nechce žiť, ale ani žiaden turista nechce prísť do miesta, ktoré je zadymené uhoľným dymom alebo pachom zo spaľovania plastových odpadov.

Dnešná doba poskytuje celú škálu technológií, ktoré umožňujú pokryť naše energetické potreby lacno, ekologicky a s pomocou zdrojov, ktoré sú okolo nás. Rozmýšľajte o využití solárnych systémov, tepelných čerpadiel, dreva alebo peletiek z dreva rastúceho vo vašom okolí. Nie je pre spoločenstvo lepšie, ak zaplatíte za palivo na vykurovanie miestnemu združeniu vlastníkov lesov, ako ak vaše peniaze pošlete majiteľovi vrtné veže vzdalenej mnoho tisíc kilometrov? Vlastník lesov vo vašom okolí ich minie na platy svojich zamestnancov, ktorými je niekto z vašich susedov alebo priamo z vašej rodiny, alebo ich použije na opravu lesnej cesty, alebo si jednoducho kúpi vajčička či syr z vašej vlastnej výroby. Ale peniaze od vlastníka uhoľnej bane alebo vrtu zemného plynu už viac neuvidíte.

Ak musíš produkovať odpad, nemusíš ho nikomu ukazovať! Odpad nie je turistická atrakcia a dá sa s ním nakladať aj ekologicky a myslieť na to, že svoj región chceš zanechať aj pre svoje deti

Nezabudnite, že plastové fľaše v potoku nie sú turistickou atrakciou! Ani vás alebo vaše deti nemôže tešiť prechádzka medzi kopami odpadkov. A tu sa nedá na nič vyhovárať. Za svoje najbližšie okolie si nesieme zodpovednosť len my.

Stali sme sa pohodlnými, a často už len bezradne mávneme rukou na tým, ako sme si znečistili vlastné prostredie. Ak však chcete, aby sa vaše spoločenstvo rozvíjalo, musíte s tým niečo urobiť.

Najskôr sa učme tvoriť čo najmenej odpadu. Nie na všetko potrebujeme plastovú tašku a nie vždy po prvom použití ju musíme vyhodiť. Odpad je možné triediť a následne využiť ako druhotnú surovinu. Rozložiteľný odpad môže každý z nás kompostovať. Možností je mnoho a stačí len naša vôľa a snaha.

Rovnako tak stačí trochu snahy, aby sme zo svojho okolia vyzbierali to, čo sa tam za roky nazhromaždilo. Presvedčte svoje okolie, spojte sily, nájdite si čas a urobte to! Sami budete prekvapení, ako sa vaše okolie zmení k lepšiemu. Budete sa cítiť oveľa lepšie vy, vaši návštevníci a je to dôležité pre vaše deti!

INŠPIRUJTE SA – EKODEDINY V EURÓPE

Torri Superiore

Kultúrna asociácia «Torri Superiore» bola založená v roku 1989 v severnom Taliansku. Vznikla preto, aby sa zachovala pôvodná, už existujúca osada, z ktorej by sa následne mohla stať ekodédina. Vzniknutá ekodédina mala byť domovom pre komunitu, ktorá by mohla túto dedinu celoročne obývať. V súčasnosti vlastní, táto asociácia polovicu dediny a pôsobí prostredníctvom občianskeho združenia ako kultúrne centrum, ktoré je nepretržite otvorené pre verejnosť. Druhá polovica patrí členom združenia a je rozdelená na 20 ubytovacích jednotiek. Obyvatelia ekode diny zabezpečujú kultúrne a sociálne aktivity, programy organického poľnohospodárstva a postupnú rekonštrukciu budov. Napriek tomu, že každá z rodín má svoju vlastnú kuchyňu, obyvatelia ekode diny si často varia aj jedia spoločne. Asociácia má momentálne 30 členov. Sú nimi rezidenti, ako aj osoby, ktoré nemajú trvalý pobyt v ekode dine. Jej hodnoty sú založené na princípoch udržateľnosti a spolupráce bez akéhokoľvek komunitne podporovaného náboženského alebo politického presvedčenia. Všetky dôležité rozhodnutia sú vykonávané valným zhromaždením, ktoré sa stretáva dvakrát do roka a rozhoduje na základe pravidiel väčšiny. Predstavenstvo, skupina deviatich volených zástupcov z radov obyvateľov aj mimo nich, sa stretáva každé dva až tri mesiace. Na výstavbu domov používajú miestny kameň, prírodné vápno a prírodné izolácie (korok a panely z kokosového vlákna. Elektrina je väčšinou vyrábaná z fotovoltaických solárnych panelov, alebo dodávaná z ekologickej,

piuturismo.it

„zelené“ elektrárne. Pokiaľ ide o potraviny, tie rastú na organických permakultúrnych záhradách a v ovocných sadoch, ktoré poskytujú čerstvé ovocie a zeleninu.

Radost

Ekovedinu Radost založila v roku 2010 rodina bývalého podnikateľa. Nachádza sa v Bulharsku a v súčasnosti sa komunita rozrástla na 10 obyvateľov, ktorí sa ustavične usilujú o vytvorenie čoraz väčšej ekovediny. Na pozemku sa nachádza 6 budov, z toho 4 zrekonštruované v tradičnom starom bulharskom štýle so všetkým potrebným príslušenstvom. K dispozícii je zeleninová záhradka a jablone, obyvatelia chovajú kone a iné domáce zvieratá. Radost je vegánska komunita, kde je zakázané fajčiť a piť alkohol.

sites.ecovillage.org

Dôležité rozhodnutia ovplyvňujúce všetkých obyvateľov sú uskutočňované na základe konsenzu. Princípy permakultúry sú aplikované ako na environmentálnej, tak aj sociálnej úrovni. Komunita verí, že jej udržateľný spôsob života môže byť lokálnym riešením globálnych problémov. Čistiace prostriedky nahrádzajú prírodnými produktmi, napríklad na pranie nepoužívajú prací prášok, ale mydlo z orechových stromov. Radost ponúka jazdu na koni, kanoistiku, kurz keramiky a prácu s drevom, s cieľom využívať čo najviac dostupných materiálov. Na každé remeslo majú vyškoleného experta, ktorý pomáha obyvateľom s prácou. Staré stodoly prerobili na konferenčné miestnosti, takže obec je dobre vybavená aj na konanie rôznych seminárov a školení. Internet je tu síce k dispozícii, ale cieľom komunity je nepoužívať ho často.

Charlottendals Gård

„Stále vo výstavbe«, táto komunita vznikla v roku 1996 vo Švédsku ako stavebné združenie, ktoré tvorí šesť rodín žijúcich na farme, vrátane starších, ženatých a slobodných, osôb s deťmi aj bez detí. Spoločne prevádzkujú waldorfskú škôlku, Lilla Bullerbyn („Trochu hlučný“), ktorá je otvorená aj pre širšiu komunitu. Na farme chovajú ovce, sliepky, kone a iné zvieratá. Rodiny sa snažia šetriť energiu rôznymi spôsobmi, majú nainštalované solárne panely a fo-

sustainableswedentour.wordpress.com

tovoltaické články, zabezpečený manažment odpadových vôd či kompostovacie toalety. Farma sa nachádza v blízkosti anthroposofickej komunity Järna, ktorá je jednou z najväčších alternatívne žijúcich komunit v Škandinávii. Členovia sú tiež aktívni v rámci švédskeho hnutia, ktoré chce dosiahnuť zmenu spôsobu života spoločnosti. Komunita verí, že svojimi projektmi môžu inšpirovať magistrát a v spolupráci s miestnymi obyvateľmi dokázu pozdvihnúť oblasť využitím udržateľných praktík. Komunita je tiež otvorená pre návštevníkov a ponúkajú rôzne možnosti ubytovania (napr. v plne vybavenej samostatnej ubytovacej jednotke alebo ubytovanie v rodine). Väčšina obyvateľov tejto ekode diny má zamestnanie v meste, ale v rámci komunity sa každý na niečom podieľa. Niektorí z nich sa starajú napríklad len o chod škôlky.

Biodynamický kultúrny statok Medewege

Táto komunita vznikla v roku 1991 na severe Nemecka a je tvorená jednotlivcami, ktorí sa spolu podieľajú na rôznych projektoch, iniciatívach a podnikaní, kde všetko začína poľnohospodárstvom a zahŕňa remeselnú výrobu, umenie, kultúru a vzdelávanie. Celý projekt začal založením Waldorfskej materskej školy na opustenom statku obklopenom poľnohospodárskou pôdou. Postupne sa komunita dostala od poľnohospodárskej činnosti aj k spracovaniu potravín – z

fewo.hof-medewege.de

mlička začali vyrábať jogurty, z jablák šťavu a obilie zužitkovali na výrobu chleba. Všetky postupy pri poľnohospodárstve a spracovaní potravín sa držia biodynamických Demeterských usmernení, ktoré neprípúšťajú používanie akejkoľvek chémie. Niektorí z obyvateľov sú tiež remeselníci, umelci, hudobníci či terapeuti. Obec sa snaží tiež spoločensky angažovať. Organizujú rôzne kultúrne podujatia, semináre, medzinárodné projekty a sú otvorení akejkoľvek forme spolupráce, kreatívnym nápadom a návštevníkom, ale len zriedka prijímajú nových členov, nakoľko ubytovacie kapacity sú obmedzené (v súčasnosti na mieste žije 70 členov). To čo vyrobia buď hneď spotrebujú, predajú vo svojom vlastnom obchode alebo v partnerských obchodoch či použijú vo svojich kaviarňach a stravovacích zariadeniach. Komunita stále udržuje Waldorfskú škôlku a vymýšľa mnoho aktivít zameraných na deti, ako sú napríklad detské farmy, kde sa deti učia ako si dopestovať vlastné potraviny a ďalšie iné zaujímavosti. Komunita si vyrába vlastnoručne aj nábytok a venujú sa tiež výstavbe domov z ekologických materiálov.

Hurdal

Koncept komunity v nórskej oblasti Hurdal započal počas deväťdesiatych rokov, ale ekode dina ako taká bola založená neskôr v roku 2002, kedy bolo postavených 9 domov. Pôvodne to bola nezisková organizácia, no jej účel bol neskôr zmenený tak, aby sa z tohto zoskupenia domov mohla stať obec. V Hurdale namiesto toho, aby podporovali myšlienku stavby vlastného domu každou rodinou samostatne, skupina financovateľov (spolu s ostatnými partnermi a poradcami) sa rozhodla vyvinúť, stavať a predávať domy založené na udržateľnom využívaní. 70 domov z prvej vlny bolo

predaných ešte pred postavením a 130 ďalších by malo byť uvedených na trh v najbližších rokoch. Znamená to, že komunita bude schopná prijať ďalších 400 až 500 členov do svojej obce. Súčasní obyvatelia tu spoločnými silami prevádzkujú záhradníctvo a produkujú zeleninu. Ľuďom mimo tejto komunity je umožnené zaplatiť si ročný poplatok a pomôcť v záhrade, za čo následne obdržia debničku so zeleninou. Obec má aj reštauráciu,

pekáreň a obchod. V tých istých priestoroch je viacúčelová hala, kde môžu všetci navštevovať kurzy tanca a taktiež ďalšie kurzy počas večerov v týždni. Je možné si naplánovať aj svoj vlastný kurz. Obec má tiež systém skupín, do ktorých sa môžu obyvatelia pridať a rozvíjať svoje záujmy – maľovanie, výrobu piva, včelárstvo, tancovanie atď. Zároveň je možné si zakúpiť podiel na aute, namiesto jeho vlastníctva. Všetci členovia komunity musia participovať na zasadnutí obyvateľov.

www.hurdaecovillage.no

INŠPIRUJTE SA – EKODEDINY NA SLOVENSKU

Ekodedina Zaježová

Už aj na Slovensku máme miesta, kde sa ľudia vracajú k pôvodným tradíciám, vedome budujú ekodediny a nažívajú si v súlade s prírodou. Oblasť lazov Zaježová sa rozprestiera v okrese Zvolen a v súčasnosti patrí pod neďalekú obec Pliešovce. V roku 1958 sa maľické lazy v pohorí Javorie spojili do samostatnej obce. Na tisíc hektárov pôdy sa vtedy nachádzalo približne 173 laznických usadlostí. Obec mala 660 obyvateľov, no

tento počet začal po druhej svetovej vojne rýchlo klesať. Pôvodní obyvatelia sa začali sťahovať do miest za vidinou lepšej budúcnosti. Po roku 1989 bola Zaježová znovuoobjavená vyznávačmi tradícií a do oblasti sa začali sťahovať novousadlíci, ktorých očarili krásy tamojšej prírody. Obyvatelia lazov v Zaježovej berú prírodu a ľudové tradície ako neoddeliteľnú súčasť svojho života. Od roku 1991 začali v oblasti pôsobiť aj občianske združenia, ktoré sa snažili oživiť tradičnú slovenskú architektúru, ľudové remeslá a neskôr sa začali venovať aj ochrane životného prostredia. Spoločne sa starajú o gazdovstvo na laze Polomy a Sekier, kde sa pustili aj do rekonštrukcie starej gazdovskej usadlosti. V Zaježovej nájdeme veľa zaujímavostí, ktoré sa inde nevyskytujú. Sú nimi napríklad domy zo slamených balíkov, potravinová banka, komunitou spravovaná škola či meditačné ústranie v tme.

www.zajezka.sk

Ekodolina Lovinka

Lovinka sa nachádza medzi obcami Činobaňa a Lovinobaňa v okrese Poltár. V osemdesiatych rokoch sa na tomto mieste začalo budovať rekreačné stredisko Poltárskych sklární. Svojmu účelu neslúžilo dlho a s úpadkom sklárskej výroby v Poltári upadalo postupne aj rekreačné centrum. Schátrané budovy viackrát zmenili vlastníka, až s dostali do rúk súčasných majiteľov. Tí sa pustili do rekonštrukcie obydli a z Lovinky urobili permakultúrne a jogovo-meditačné centrum. Od roku 2012 usadlosť obýva jedna šesť členná rodina. Neskôr sa k nim pridali ďalší dvaja osadníci. Spoločne založili občianske združenie Spoločenstvo Lovinka, ktoré propaguje cestu trvalo udržateľného života. Obyvatelia sa snažia pestovať si organickú stravu bez chémie a tiež zdravý životný štýl. Na obnovu budov sa používajú výhradne prírodné materiály ako napríklad hĺina, trstina, ovčia vlna či drevo. Vzdelávacie centrum v Lovinke organizuje rôzne workshopy zamerané na zdravú stravu, bylinkárstvo, jogu, prírodné staviteľstvo, permakultúrne pestovanie a mnohé ďalšie.

lovinka.sk

ĎALŠIE INŠPIRATÍVNE PROJEKTY

Abeland

V jedinečnom prostredí karpatských lesov pri meste Lozorno sa nachádza Abeland. Je to čarovné miesto, ktoré pre seba vytvorila jedna 10 členná rodina. Obyvatelia Abeandu si zakladajú na ekologickej architektúre. Nachádza sa tu jedna z najväčších slamených stavieb na Slovensku s vlastnoručne vyrobeným interiérom z recyklovaných materiálov. Na permakultúrnych záhradách si domáci pestujú ovocie či zeleninu, ktorú

www.abeland.sk

potom návštevníkom servírujú v rámci podomácky pripravených pokrmov. Radi Vás u seba privítajú každú sobotu okrem zimných mesiacov a letných prázdnin. Okrem návštevy čajovne, kde si môžu návštevníci vychutnať kvalitné čaje z celého sveta, sa počas každej soboty v dedinke dejú rôzne tematické programy zamerané hlavne na zachovanie tradičných remesiel, kultúry a stretnutie rodín s priateľmi. Pre rodiny s deťmi majú domáci prichystané rôzne dobrodružné hry na lovca alebo na gazdu, navyše deti sa môžu povoziť aj na poníkoch a gazdovstvo disponuje aj lezeckou dráhou. V Abe-

lande sa nachádza aj kováčska dielňa, kde je možné vyskúšať si prácu so železom či pozrieť si, ako sa vyrábajú nože a rôzne iné zbrane. Pre romantické povahy, ktoré milujú prírodu, ponúkajú v Abelande aj možnosť zorganizovať svadbu s kompletným cateringom.

Dobry ročník

Usadlosť Dobry ročník sa nachádza v malebnom prostredí Krupinskej planiny v obci Senohrad a je ľahko dostupný po celý rok. Ponúka ubytovanie v plne vybavených apartmánoch s kuchynkou a kúpeľňou. Druhá budova, ktorá sa na pozemku nachádza, poskytuje priestor pre nocľah, kde sa návštevníci môžu ubytovať v trojposteľových izbách. Hygienické zariadenie je v spoločnej miestnosti, ktorá je vybavená dvomi sprchami,

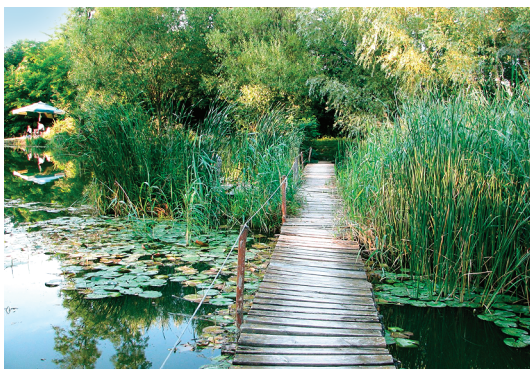

www.facebook.com/Dobry-rocnik-206542149532693

dvomi samostatnými toaletami, práčkou a sušičmi na bielizeň. Pani domáca hosťom pripravuje sedliacke raňajky z organických surovín urodnených priamo v tamojšej záhradke. Na požiadanie je možné zaobstarať domáce suroviny od miestnych farmárov. Bývalú maštal' premenili majitelia na štýlovú miestnosť s kamennými stenami, vinotékou a krbovými kachľami. Návštevníci si môžu posediť aj vonku pri ohnisku alebo zrelaxovať sa vo fínskej saune. Táto usadlosť ponúka deväť hektárov súkromia, kde návštevníkom robia spoločnosť domáce zvieratá – fenka Ebony, čierny trojnohý kocúr Baruch, vietnamské prasiatka Maľko a Kubko, kamerunské ovce Matilda a Elena, koza Otylka, tri rodiny včiel a dosiaľ neurčený počet spevavých vtákov.

Ekopark Relax čierna voda

Ekopark Relax vznikol obnovou starého koryta Čiernej vody, ktoré bolo prednedávnom celé znečistené. Namiesto čistej vody plnej života sa v koryte nachádzala len bažina, nánosy odpadu, smetí a smrad zo sírovodíka. V minulosti sa na mieste nachádzali dokonca aj dva veľké drevené mlyny. V dobe socializmu sa však priestor prestal využívať, mlyny sa zrušili a lokalita bola znehodnotená takmer navždy. Nový majiteľ sa za pomoci priateľov rozhodol pri-

ekoparkrelax.sk

navrátiť tomuto miestu život, vyčistiť koryto a spraviť niečo pre budúce generácie. Teraz sa návštevníci môžu prechádzať po krásnej prírode, hrať sa s deťmi rôzne hry na udržiavanom trávniku,

obdivovať zvieratá všetkých druhov, loviť krásne ryby alebo si prísť len tak posedieť so svojimi známymi k dobrému hejkovi. Ekopark Relax ponúka aj možnosť stanovania, poskytuje priestor pre teambuildingové aktivity a každoročne organizuje program na Deň detí. V zimnom období sa tu organizuje stavenie snehuliakov, iglu, návštevníci si môžu zakorčuľovať na zamrznutom rybníku a pre športových rybárov je isto lákadlom lov na dierky.

Biofarma Stupava

Biofarma Stupava vznikla z dôvodu vyrábať vlastné suroviny pre reštauračné zariadenia, ktoré majitelia už prevádzkovali. Chceli vo svojich reštauráciách ponúknuť naozaj pravé domáce suroviny.

Biofarma vznikla v areáli bývalej botanickej záhrady Univerzity Komenského a majitelia budovali naozaj citlivo, s ohľadom na existujúcu prírodu a v súlade s ňou. Zaujímavosťou je tradičná koliba, ktorá bola v Zuberci rozobratá a znovu postavená v areáli biofarmy. Koliba ponúka tradičné slovenské pokrmy ako aj čerstvý domáci chlieb. Počas roka sa tu konajú rôzne podujatia, ako napríklad vystúpenie bábkového divadla, súťaž v pletení veľkonočných korbáčov, či lesnícke dni. V areáli sa nachádzajú hospodárske zvieratá, hospodárske objekty ako mliečnica a pekáreň, ihriská, reštaurácia s letnou terasou. V areáli sa nachádza množstvo nádherných stromov a kríkov, lúky, ovocné sady, lesné škôlky, vinič. Majitelia by do budúcnosti chceli vytvoriť aj náučný botanický chodník. Farmu v čoraz častejšie objavujú školy a škôlky a záujem o náučný charakter areálu rastie. Toto je smerovanie, ktoré by chceli majitelia farmy ďalej rozvíjať, nakoľko rastie záujem aj o pôvodné výrobky, o ich spôsob výroby, o ich možnosti a vplyv na zdravie.

popity.ro

VŠEOBECNÉ ODPORÚČANIA NA PODPORU ROZVOJA EKODEDÍN

Na základe projektu s názvom „Ekodedy pre udržateľný rozvoj vidieka“, ktorý bol súčasťou programu EÚ Stratégia regiónu Baltského mora 2007 – 2013, boli sformulované odporúčania v 6 kľúčových oblastiach, ktoré je potrebné dodržať, aby sa mohli vybudovať ekodedy a využiť ich plný potenciál. Pre každú kľúčovú oblasť boli vydané odporúčania pre úroveň európskej únie a tiež pre národnú úroveň.

I. Oblasť energii:

Ekodedy boli po mnohé roky akýmiisi “živými laboratóriami” v mnohých oblastiach ekologického životného štýlu. Vyvíjajú a podporujú decentralizované modely a spôsoby ekologického

žitia, šetrenia energie a jej produkcie z obnoviteľných zdrojov. Za účelom stimulovania týchto pozitívnych efektov je odporúčaná finančná podpora a odborné rady expertov. V oblasti energií je potrebné:

1. Podporovať decentralizované elektrárne využívajúce obnoviteľné zdroje energie s vysokou mierou efektivity:
 - a) Možnosť predaja energie do rozvodnej siete na úrovni domácností;
 - b) Jasne formulovaná a dlhodobá zmluva/regulácia týkajúca sa produkcie obnoviteľnej energie s garantovanými cenami;
 - c) Dotovanie malých a stredných elektrární;
 - d) Riešenia pre obyvateľov nezapojených do hlavnej siete:
 - Diverzifikácia zdrojov pre dosiahnutie energetickej bezpečnosti;
 - Podpora prechodu k produkcii obnoviteľnej energie;
 - Redukcia znečistenia (environmentálne aspekty);
 - Podpora decentralizovania elektrární za účelom získania stavebného povolenia.
2. Presadzovanie a podpora ďalšieho zdokonaľovania obnoviteľných materiálov za účelom zvýšenia energetickej efektívnosti súčasne existujúcich domov a budov:
 - a) Možnosť ušetriť energie;
 - b) Využívanie existujúcich domov a budov (tým napr. šetrenie prírodných zdrojov).

II. Využívanie pozemkov, územno-plánovacia regulácia (zahŕňajúc opadavú vodu):

Ekodediny sú väčšinou postavené vo vidieckych oblastiach, nakoľko je pre obyvateľov dôležité žiť neďaleko prírody a mať dostatočne veľkú pôdu, aby si mohli produkovať svoje vlastné potraviny. Väčšinou chcú umožniť cyklus živín v pôde a pre tento účel využívajú suchú toaletu a svoj vlastný odpadový systém. V mnohých európskych krajinách je veľmi náročné získať stavebné povolenie vo vidieckych oblastiach. Ešte ťažšie to je pokiaľ chcete postaviť viacero domov blízko

www.pexels.com

vedľa seba. Jedným z argumentov je, že je veľmi drahé budovať infraštruktúru v odľahlých oblastiach. Tento štandardný názor bráni zakladaniu nových ekodedín na vidieku. Niekedy je jedinou prekážkou založenia novej ekodediny všeobecný predsudok voči životu vo vidieckej komunite. Často sú tieto obydliá nútené byť napojené na spoločný kanalizačný systém, čo je však proti cieľom a praktikám ekodedín. Ekodediny sú ťahúňmi v tzv. „prírodnom stavebníctve“. Toto však nezahŕňa len využívanie prírodných stavebných materiálov (drevo, hlinu, slamu a pod.), ale aj využívanie prírodných technológií a praktík tak, aby sa nemuseli použiť novodobé technické riešenia, napríklad pri kúrení, chladení či ventilácii. Legislatíva v oblasti stavebníctva často nezohľadňuje špeciálne aspekty využívania prírodných materiálov a výhod prírodného stavebníctva. Preto je v mnohých krajinách veľmi ťažké, priam

nemožné, získať stavebné povolenie na stavbu prírodného domu. V oblasti využívania pozemkov je potrebné:

1. Presadzovať výstavbu ekologicky nenáročných obcí vo vidieckych oblastiach:
 - a) Dať ekodedinám istý status, aby mohli ľahšie získať plánovacie a stavebné povolenie;
 - b) Umožniť decentralizovanú infraštruktúru, napríklad malé systémy odvádzania odpadovej vody, tiež umožniť dôveryhodné a ľahko dostupné informácie týkajúce sa ich skonštruovania;
 - c) Realizovať výskumy, šíriť informácie a tým presadzovať myšlienku komunitného životného štýlu.
2. Súhlas s výstavbou domov za použitia prírodných materiálov a s využívaním menej technicky náročných riešení:
 - a) Revízia regulácie týkajúcej sa stavebných materiálov a šírenie ľahko dostupných informácií ohľadom výstavby domov z prírodných materiálov;
 - b) Revízia regulácie týkajúcej sa ventilácie a energeticky nenáročných domov, ktoré využívajú obnoviteľnú energiu;
 - c) Stavebná legislatíva a regulácia, ktorá komplikuje prírodné stavebníctvo a cyklovanie živín v pôde zabraňuje politickým snahám smerujúcim k udržateľnosti.
3. Umožniť zmenu nevyužívaného pôdneho fondu (v mestách) na produkciu potravy a rekreáciu:
 - a) Pestovanie vlastného ovocia a zeleniny by malo byť umožnené pre obyvateľov v mestách prostredníctvom územného plánovania.

III. Verejné financovanie a podpora:

Ekodediny v širších vidieckych oblastiach majú pozitívny vplyv na socio-ekonomický vývoj týchto okrajových území, čo bolo dokázané aj prostredníctvom empirických údajov. Pre stimuláciu týchto pozitívnych vplyvov by malo byť dostupné financovanie, ktoré by umožnilo:

1. Decentralizovaný a udržateľný regionálny rozvoj prostredníctvom prerozdelenia prostriedkov zameraných na podporu ekodedin ako motorov socio-ekonomického vývoja;
 - a) Zjednodušenie procesov financovania (napr. spôsob ich vyžiadania, formulárov atď.);
2. Podporu socio-ekonomického podnikania prostredníctvom poskytovania vzdelávania a tréningov (procesy financovania, legislatíva a ďalšie pravidlá);
3. Nasmerovanie prostriedkov pre výskum a vývoj na eko projekty, hlavne na tie, ktoré jasne definujú sociálne dopady
4. Dotovanie alternatívnych, miestnych/regionálnych potravinových reťazcov, jedným zo spôsobov by mohol byť priamy dovoz potravín od výrobcu na mieste/regionálne trhy;
5. Investovať viac peňazí do programov, ktoré podporujú spoluprácu medzi vidieckymi oblasťami a ekodedinami, nachádzajúce sa v EÚ, ale aj v krajinách mimo EÚ.

IV. Alternatívne podnikanie a nové modely organizácií:

Ekodediny vytvorili mnoho príkladov alternatívneho podnikania, ktoré môže byť tiež nazývané sociálne podnikanie. Táto skúsenosť môže byť využitá v ostatných komunitách s cieľom vyriešiť ich ekonomické a sociálne problémy. Alternatívne typy podnikania sú nástrojmi znižovania nezamestnanosti

a sociálneho odlúčenia a garantom udržateľného využívania miestnych zdrojov. Tieto podnikateľské aktivity sú príkladom, že organizácie môžu vyvíjať svoje aktivity aj v podmienkach, kde klesá množstvo zdrojov, no napriek tomu je ich využitie možné alternatívnym a zároveň efektívnym spôsobom. Nové organizačné modely ponúkajú inovatívne formy podnikania, ktoré umožňujú viacerým osobám zúčastňovať sa na prijímaní kľúčových rozhodnutí. Podpora takéhoto typu podnikania znamená podporu vidieckych komunít za účelom zvýšenia zamestnanosti a zníženia sociálneho vylúčenia. Obyvatelia vidieckych oblastí sú sami schopní nezávisle si vytvárať služby, ktoré potrebujú využívaním zdrojov efektívnym spôsobom. V oblasti ekonomickej nezávislosti vidieckych komunít je potrebné:

pixabay.com

1. Podporovať nové formy podnikania a modely organizácií, ktoré sa zameriavajú na eko-podnikanie alebo sú vykonávané členmi komunity:

- a) Eko-inkubátory, eko-banky, eko-podnikanie vykonávané komunitou, komunitné centrá praktizujúce ekologické postupy, poradné centrá pre eko-podnikateľské zámery;
- b) Nástroj zmierňovania sociálneho vylúčenia, problémov s nezamestnanosťou a svyšovania sociálnych zručností;
- c) Podpora ekologického životného štýlu prostredníctvom podpory vytvárania a udržiavania ekodédín;
- d) Sociálne benefity podnikom, ktoré sú vlastnené komunitami;
- e) Príklady ako modely fungujú v realite.

V. Vzdelávanie, tréning, šírenie a výmena informácií, publicita:

Vzdelávanie v oblasti ekológie by sa malo stať disciplínou vedúcou k aplikovaniu prístupov udržateľnosti v rôznych oblastiach. Ekodédiny majú potenciál stať sa vzdelávacími a tréningovými centrami, ktoré majú možnosť overiť si svoje poznatky aj v praxi priamo na mieste. Obyvatelia ekodédín môžu šíriť svoje vedomosti a stať sa konzultantmi v rámci ekologického vzdelávania a tréningových aktivít. Nevhodné či nedostatočné využívanie zdrojov by malo byť lepšie zohľadnené v učebných os-

pixabay.com

novách v rámci rôznych programov. Spolupráca s univerzitami a rôznymi vzdelávacími inštitúciami je tiež veľmi dôležitá. Vedomosti sú potrebné nielen pre obyvateľov v meste ale aj vo vidieckych oblastiach. Nakoľko spoločnosť nevenuje dostatočnú pozornosť ekologickým aspektom, je nutné aktualizovať vzdelávacie programy. Všeobecná informovanosť a vzdelanosť v oblasti ekológie môže v konečnom dôsledku ušetriť náklady aj v iných verejných sektoroch. V oblasti vzdelávania je potrebné:

1. Krajiny by mali podporovať vzdelávanie v oblasti ekológie ako súčasť podporovania vidieckeho života:

- a) Ekologická príprava na základných školách (vrátane angažovania škôlok a rodičov);
- b) Tréning pre vidiecke a mestské komunity zameraný na šetrenie zdrojov;
- c) Organizovanie seminárov v oblasti ekológie pre priemyselné parky;
- d) Vzdelávanie učiteľov na univerzitách v oblasti ekologickej udržateľnosti;

VI. Väčšie zameranie vedy a výskumu na ekologické žitie a alternatívnu produkciu jedla:

Ekodediny majú potenciál fungovať ako „živé laboratória“ čo sa týka ekologického žitia a alternatívnych spôsobov produkcie jedla. Uvedené dáva príležitosti na rôzne druhy výskumov a vývoja aktivít a iniciatív, napr. spolu s univerzitami a inými výskumnými inštitúciami. Za účelom možnosti úplného využitia týchto pozitívnych príkladov a umožnenia ich prístupnosti spoločnosti mimo ekodedín je potrebné:

www.pexels.com

1. Podporiť univerzity a výskumné strediská aby nasmerovali výskum ekologickým smerom, ktorý je často iniciovaný aj eko- komunitami;
2. Podpora dialógu a spolupráce medzi ekodedinami a akademickou obcou. Užšia a viac aktívna spolupráca s vedeckou komunitou môže vygenerovať pozitíva pre obe strany a pre spoločnosť ako celok;
3. Výskum a vývoj zameraný na širokú škálu ekologických iniciatív (napr. permakultúrne projekty, mestské záhrady a pod.)
4. Presadzovanie a podpora ďalšieho vývoja lokálnej a decentralizovanej produkcie potravín (napr. decentralizovaná produkcia bio potravín, mestské záhrady) v ekodedinách a tiež:
 - a) Vytvárať a vyvíjať postupy a regulácie ktoré umožnia organizáciám (napr. školám, škôlkam) presadzovať využívanie miestnych produktov. Dôvodom je podpora trendov a inovácií, ktoré smerujú k ochrane biodiverzity.

Projekt je financovaný z grantu Nórskeho kráľovstva
prostredníctvom Nórskeho finančného mechanizmu
Spolufinancované zo štátneho rozpočtu
Slovenskej republiky

„Slovensko – Ukrajina:
Spolupráca naprieč hranicou“

„Granty EHP a Nórska –
Aj fondy môžu byť jednoduché“

„Granty EHP a Nórska –
vytvárajme a zdieľajme výsledky spolu“

Projekt EKODEDINA bol podporený z Nórskeho grantov v rámci programu Cezhraničná spolupráca. Prijímateľom je spoločnosť Hriňovská energetická s.r.o. a celková výška poskytnutého grantu na realizáciu projektu predstavuje sumu 352 714 EUR.

